

ALGEMENE BESCHOUWINGEN COLLEGE KADERNOTA 2016-2019

Voorzitter,

Het College dankt de fracties voor de algemene beschouwingen. Verleden heb je, toekomst moet je maken, samen, gaven we als motto mee aan deze kadernota. Samen met de Raad en samen met de samenleving. Wat het College betreft is dat ook de rode draad in ons handelen de komende periode.

Voorzitter, het begrip transitie speelt in de kadernota en in de algemene beschouwingen van verschillende politieke partijen een belangrijke rol. Een transitie is een structurele **verandering** die het resultaat is van op elkaar inwerkende en elkaar versterkende **ontwikkelingen**. In de kadernota en in deze algemene beschouwingen wil het College graag nog even ingaan op die veranderingen en ontwikkelingen. Als eerste de ontwikkelingen.

Laten we met een positief beeld beginnen: ook onze stad lijkt te profiteren van de zich langzaam herstellende economie. Lelystad heeft inderdaad een impuls nodig, maar anders dan de SP is het College van mening dat die impulsen momenteel al volop gegeven worden. Het College deelt dan ook niet de opvatting van de SP dat er al een jaar verloren is gegaan. Tegelijkertijd, we beseffen: één zwaluw maakt nog geen zomer. Maar toch, er is meer dan één zwaluw in de lucht:

- Het luchtvaartbesluit **is** daadwerkelijk genomen en Schiphol is daadwerkelijk gestart met de aanbesteding van de uitbreiding.
- De buitendijkse haven Flevokust **wordt** aangelegd en de gemeenteraad **heeft** besloten tot het ontwikkelen van het aansluitende binnendijkse natte bedrijventerrein. Deze stap maakt de weg vrij voor de verdere ontwikkeling van Lelystad als logistiek knooppunt van Flevoland.
- De meeste investeringsbesluiten over de landzijdige ontsluiting (3e afslag A6, verdubbeling Spoor en Weg, verbetering toeleidende infrastructuur) **zijn** genomen.
- Bataviastad **heeft** besloten tot uitbreiden en Batavialand wordt steeds concreter.
- Oostvaardersveld **is** aangelegd en geeft daarmee de toeristische potentie van onze nieuwe Wildernis, de Oostvaardersplassen, een enorme boost. Samen met de ontwikkeling van de Markerwadden bevestigen we daarmee ons groene karakter.
- De eerste rederijen van cruiseschepen **hebben** zich gemeld in Bataviyahaven.
- Binnen het Jeugd domein **zijn** grote stappen gezet om de decentralisatie en de zorg aan onze jongeren vorm en inhoud te geven.
- De jeugd- en gezinsteams **zijn** gevormd.
- Het Werkbedrijf Lelystad BV **is** operationeel en behaalt positieve resultaten, zowel in het doen uitstromen van klanten als in het bouwen van een werkgeversnetwerk.
- Het Zelfstandigenloket Flevoland **is** operationeel en laat goede resultaten zien in het ondersteunen van werkgevers bij de instandhouding en/of doorstart van bedrijven.
- Voor wat betreft het klantenbestand **is** er vanaf oktober vorig jaar sprake van een verminderde toename dan voorspeld.
- Het ondernemersplein **is** operationeel en functioneert steeds meer als vraagbaak en “matchpoint” voor ons bedrijfsleven.
- Er **is** samen met de partners in het veld een nieuwe Lokale Educatieve Agenda opgesteld.

- Het **blijft** goed gaan met de veiligheid in Lelystad. De meeste criminaliteitscijfers laten een dalende tendens zien.
- Het Lelystadse sturingsmodel van gemeentelijke regie op de Wmo **functioneert** goed.
- In nauwe samenwerking met provincie en gemeente Dronten en Zeewolde **zijn** 4 gebieden aangewezen waar nieuwe windmolens gebouwd kunnen worden die meer energie opleveren dan de oude die gesaneerd zullen worden.
- Drankkartons **kunnen** in de plastic containers ingezameld en zo gerecycled worden. Dat voorkomt veel restafval.
- De Sociale Wijkteams **zijn** operationeel en functioneren goed.

Heel wat zwaluwen dus. Nu zijn er veel verschillende zwaluwsoorten, ik geloof wel 75, die allemaal weer iets anders nodig hebben en doen om hun barre overwinteringstocht steeds opnieuw te volbrengen. En daar hebben we als overheid een rol in. We moeten bijdragen aan de aantrekkelijkheid voor wonen en werken van de stad als geheel. De overheid is er daarnaast, behalve voor zaken van algemeen nut, met name voor mensen die kracht tekort komen om in hun primaire levensbehoefte te voorzien. Primaire taken zijn zorg, onderwijs, huisvesting en veiligheid.

Voorzitter, 2015 is een spannend jaar. Het jaar waarin we als gemeenten de regie mogen en moeten voeren in het Sociaal Domein. De eerste signalen zijn hoopgevend. Er wordt hard gewerkt, de inzet op de werkvloer is groot. We delen dan ook absoluut niet het beeld met betrekking tot de (on)deskundigheid zoals dat door het CDA geschetst wordt. Daarmee doen we onze zorgprofessionals tekort. Wel herhalen we graag de waarschuwingen van prof. Ira Helsloot: laten we voorkomen dat we – als er een keer iets niet goed gaat – in de risico-regelreflex vervallen. Laten we de zorgprofessionals faciliteren om hun werk te doen!

Met verschillende partijen constateren wij dat de samenleving steeds beter in staat is om verantwoordelijkheid te nemen en er voor elkaar te zijn. Maar dat is een leerproces, zowel voor ons als voor de samenleving. Een leerproces dat met horten en stoten gaat en – en daar maken we ons zorgen over – waar niet iedereen aan deelneemt. De aanhoudende crisis zorgt voor grotere groepen kwetsbare burgers. De Lelystadse Leefsituatie index bevestigt helaas dat beeld. Laten we niet vergeten dat deze cijfers ook een gezicht hebben: inwoners die al lang werkloos zijn of in de schuldhulpverlening terecht komen. Bovendien constateren we dat de sociaal economische positie van die inwoners laag blijft en daarmee worden de mogelijkheden om voluit te participeren in de samenleving steeds kleiner. Er ontstaan steeds grotere verschillen tussen groepen burgers, zoals SP noemt: have's en have-nots. En er zijn dus ook groepen die steeds minder met elkaar omgaan en daardoor mogelijk minder betrokken voelen bij elkaar. In onze visie spelen verschillen in het onderwijs en een verschil in de positie op de arbeidsmarkt daarbij een belangrijke rol.

Tegelijkertijd moeten we ons realiseren dat als mensen niet in hun primaire levensbehoefte kunnen voorzien ze niet eens toekomen aan die participatie in de samenleving zoals we die kennen uit de behoeftehiërarchie van Maslow¹. Vandaar ook dat we u bij de jaarrekening over 2014 vooruitlopend op de begroting 2016 voorgesteld hebben extra te investeren in de schuldhulpverlening.

De eerder genoemde positieve resultaten zijn slechts een greep. Er zijn uiteraard veel meer ontwikkelingen te duiden. Om die reden hebben we ook een aantal scenario's geïntroduceerd. Graag gaan we in op de uitnodiging van de VVD om procesmatig in gesprek te gaan met de raad, en met de samenleving wat ons betreft, over die scenario's. Want inderdaad, het gaat niet om het kiezen van een scenario, maar om op basis van mogelijke scenario's die zich in de toekomst kunnen voordoen, te beoordelen welke beleidsmaatregelen we moeten treffen, wat we moeten doen of juist moeten laten. Het college zal hiervoor na het zomerreces met een nader voorstel aan de raad komen.

Voorzitter, transitie gaat dus over ontwikkelingen en veranderingen. Die veranderingen gaan nooit vanzelf, zoals Engelsen dat zo mooi kunnen zeggen "Change is hard at the beginning, messy in the middle, gorgeous at the end." Of in de Nederlandse variant: een schip is het veiligst in de haven, maar dat is niet waar een schip voor gebouwd is. Dat geldt voor de transities in het sociale domein, voor de verhouding overheid-burger en voor de rolverdeling tussen college en raad.

Bij het versnellen van de veranderingen in het sociaal domein speelt het transitiefonds een belangrijke rol. Veel partijen hebben in de verschillende sessies aangegeven dat het transitiefonds niet ingezet wordt zoals het bedoeld is. Het college deelt die conclusie niet. De voorstellen zoals ze door het veld gedaan zijn, zijn wel degelijk bedoeld om de zorgprofessionals instrumenten aan te reiken om de transities binnen het werkveld mogelijk te maken en om (toekomstige) knelpunten van cliënten en hun omgeving op te lossen. Uiteraard deelt het college de notie dat het goed is om vóór het laatste jaar in het bestaan van dit fonds de balans op te maken en te beoordelen of de spelregels hebben geleid tot aanvragen die aansluiten bij de bedoelingen van het fonds. Het college roept de raad op dit gesprek tijdig te voeren, zodat we met elkaar vóór 1 oktober aan het veld helderheid kunnen geven over de spelregels voor 2016. En laten we daarbij verandering een kans geven en niet alles dicht regelen.

Ook de verhouding tussen de overheid en de burger verandert. Samen moeten we daar op anticiperen om als lokale overheid en lokale democratie voldoende maatschappelijk draagvlak te behouden. De stadstafels, maar ook allerlei initiatieven laten zien dat de liefde voor de stad groot is en dat inwoners en bedrijven heel erg bereid zijn om hier ook energie in te steken. Deze omarmen en waarderen we. Hierbij is de representatieve democratie natuurlijk vertrekpunt, maar ook daar kan meer ruimte gegeven worden dan nu soms mogelijk lijkt. Het onlangs gehouden VNG-congres heeft daar handvatten voor gegeven en wij willen die mogelijkheden en ruimte de komende tijd verkennen, als bestuur maar ook samen met actieve inwoners. We onderkennen daarbij overigens dat het veeleer gaat over een andere overheid dan over minder overheid. Overheidsinspanningen moeten kostenefficiënt zijn, maar een kleinere overheid is geen doel op zichzelf. Het gaat om een overheid die past bij de taken die haar gesteld worden en de rol die ze wil spelen.

Hoewel het college en de raad elk hun verantwoordelijkheid hebben voor de burger is er eigenlijk geen verschil. De gemeente is de gemeente en de burger maakt over het algemeen geen onderscheid. Dit noopt ons, college en raad, waar het niet gaat om de formele besluitvormingsprocedures, samen het gesprek met de stad te voeren. De stadstafels en de buitenraad lijken goede instrumenten om het contact met de inwoners en bedrijven te versterken. Het college nodigt de raad uit hier samen in op te blijven trekken. Daarin past ook de voortgaande discussie over Lelystad zoals Groen Links die benoemt. Een discussie die we niet – of niet in alle

gevallen – als gemeente moeten organiseren, maar waarbij we (liever) aansluiting zoeken bij discussies, gesprekken en initiatieven zoals die al in de stad georganiseerd worden.

Ook de rolverdeling tussen college en raad vraagt, daar waar we intensief met de samenleving optrekken, om een herbezinning. In haar vergadering van 19 mei jl. heeft de raad een zevental onderwerpen op de lange termijn agenda geplaatst. Stuk voor stuk onderwerpen waarover we graag aan de voorkant en op basis van scenario's en keuzemodellen met uw raad van gedachten wisselen. Tegelijkertijd zou het dan goed zijn om over tal van andere onderwerpen enkelvoudige besluiten voor te kunnen leggen en het gesprek met de raad te concentreren op kaderstelling en controle.

Voorzitter, de hamvraag is daarbij binnen welke financiële context we juist ook in het Sociale Domein moeten opereren. Reeds bij de bespreking van de kadernota bij de BOB-sessies hebben we aangekondigd u nog voor het zomerreces daarover zo goed mogelijk te informeren. Op 30 juni hoopt het college de begrotingsmonitor vast te stellen, waarbij we ook uitgebreid ingaan op de meicirculaire en de financiële effecten daarvan op zowel het jaar 2015 als het meerjarenperspectief. Inmiddels is de meicirculaire op hoofdlijnen al wel geanalyseerd. We bestrijden dat we, zoals het CDA stelt, als college niet pro-actief reageren. We reageren op basis van feiten en niet op basis van vermoedens. Overigens is dat minder eenvoudig dan het lijkt. Om te kunnen vertalen wat voor effect de meicirculaire op onze begroting heeft, is het nodig de achterliggende berekeningen te kennen. Die informatie kwam dit jaar beetje bij beetje beschikbaar.

Bij de financiële effecten binnen het gemeentefonds moeten we een onderscheid maken tussen de ontwikkelingen in de algemene uitkering en de zgn. integratie uitkeringen in het sociaal domein.

Binnen de algemene uitkering doet het grootste probleem zich waarschijnlijk voor in 2015, omdat de achterliggende systematiek 'samen de trap op en samen de trap af' van toepassing is. Het Rijk heeft in 2014 significant minder uitgegeven dan begroot en verwacht ook voor 2015 minder uit te geven, wat direct doorwerkt in een negatieve bijstelling van de algemene uitkeringen in 2015 (we moeten samen alsnog mee de trap af, wat resulteert in een nadeel van zo'n €1,9 mln. in 2015). Voor 2016 en verder is het beeld minder negatief, hoewel ook het groot onderhoud van het gemeentefonds nadelig uitpakt voor Lelystad (dit is een structureel nadeel van zo'n € 400.000,- maar wordt voor 2016 nog voor de helft gecompenseerd door een zogeheten suppletie uitkering).

Het nadeel binnen de algemene uitkering in 2015 werkt direct door in het verwachte rekeningresultaat 2015, wat zichtbaar zal worden in de begrotingsmonitor die het college op 30 juni zal vaststellen. Het saldo van mee- en tegenvallers zal onttrokken moeten worden aan de algemene reserve, bij de jaarrekening 2015. Het college zal bij de voorbereiding op de programmabegroting 2016 ook het weer aanzuiveren van de algemene reserve meenemen.

Bij de integratie-uitkeringen in het sociale domein is er voor de jaren 2016 – 2019 wel een veel groter nadelig effect waar te nemen. Weliswaar zijn die conform onze spelregels voor de begroting in theorie budgettair neutraal, omdat de kortingen opgevangen moeten worden met bezuinigen binnen het werkveld waar ze zijn ontstaan. Komende weken zullen we moeten beoordelen of dat mogelijk is. In 2015 zijn de effecten voor wat betreft de integratie-uitkering Wmo 2015 (-€183.688) en Jeugdhulp (-€983.457) negatief. Dit is een uitvloeisel van de bestuurlijke afspraken die zijn gemaakt omtrent de zogeheten 'Wlz indiceerbaren'. De verwachting is dat de uitname als gevolg van de 'Wlz geïndiceerden' een budgetneutraal effect op het begrotingssaldo heeft (lagere baten worden

gecompenseerd door lagere lasten). Het gaat hier namelijk om een groep cliënten die nu definitief buiten de gemeentelijke jeugdhulp blijft vallen.

In 2016 en verdere jaren zijn met name de effecten binnen de jeugdzorg buitengewoon groot. Met ingang van 2016 zijn de objectieve verdeelmodellen voor de Wmo 2015 en jeugd van toepassing. In de meicirculaire zijn de herverdeeeffecten als gevolg van de switch van het historische naar het objectieve verdeelmodel opnieuw berekend. Voor Wmo 2015 resulteert dit voor Lelystad in een uiteindelijk voordeel van €7 per inwoner. Voor Jeugdzorg resulteert dit in een uiteindelijk nadeel van €80 per inwoner. Door de invoering van de objectieve verdeelmodellen Wmo 2015 en Jeugdzorg treden herverdeeeffecten op. Met de VNG is afgesproken dat voor de Wmo 2015 en Jeugdzorg twee afzonderlijke maar gelijke ingroeipaden zullen worden gehanteerd zodat gemeenten zoals Lelystad met grote herverdeeeffecten (zowel negatief als positief) geleidelijk zullen toegroeien naar hun nieuwe situatie. Door de ingroeipaden gaan gemeenten met een negatief herverdeeeffect er per model maximaal €15 per inwoner per jaar per uitkering op achteruit, met een afkoop van het resterende nadeel in 2019/2020. Dat betekent dat we binnen de jeugdzorg zo'n 4 tot 6 jaar de tijd hebben om een verlaging van € 80 per inwoner in het beleid te verwerken. Op deze eerste indicaties komen we zoals gezegd bij de begrotingsmonitor van juni nader terug. Maar het is wel de financiële context waarbinnen we ons beleid vorm moeten geven. Met de ChristenUnie zijn we van mening dat het nodig is dat het college zich samen met anderen blijft inzetten om Den Haag ervan te overtuigen dat kille bezuinigingen het ons wel heel moeilijk maken om op een verantwoorde manier echt samen te zorgen voor de toekomst. En dat is en blijft toch onze opdracht.

Naast bovenstaande effecten zullen we bij de begroting 2016 uiteraard goed moeten kijken naar een aantal andere effecten. Zo zien we dat het grondbedrijf "mager maar gezond is". Het is wel van belang dat de economische versterking zich ook daadwerkelijk gaat vertalen in grondverkoop. D'66 stelt weliswaar klaar te zijn met afboekingen, maar gezien de hoeveelheid bouwgrond in voorraad en de rentelasten zullen we bij de MPG kritisch blijven bezien of de geraamde inkomsten en uitgaven (rentelasten) in de grondexploitaties nog steeds realistisch zijn. Het onderzoek naar alternatieve dekkingsmogelijkheden hoort daarbij, zonder dat dit mag leiden tot het vervroegd winstnemen.

In het licht van de begroting begrijpen we ook de discussie over lastenverzwaring. Met de VVD zijn we van mening dat we tot het uiterste moeten gaan om lastenverhoging te voorkomen, maar uiteindelijk zult u als raad moeten afwegen of met bovenstaande financiële ontwikkelingen en de eerder gesignaleerde sociale problematiek het voorzieningenniveau in voldoende mate in stand kan worden gehouden zonder lastenverzwaring.

Voorzitter, een groot deel van de taken die we als gemeente in opdracht van uw raad uitvoeren worden voor ons uitgevoerd door instellingen en organisaties. Afhankelijk van het type relatie leggen we die afspraken vast in een dienstverleningsovereenkomst of een subsidiebeschikking. Deze zijn op uw verzoek in een lijst samengevat. Een aantal partijen maakt opmerkingen over de lijst van subsidieverstrekingen. De VVD vraagt zich daarbij af of er vooraf voldoende duidelijkheid is over de gronden waarop de subsidie is toegekend. Het antwoord daarop is volmondig ja. In alle gevallen ligt er een afspraak aan ten grondslag waarin een koppeling is gemaakt tussen het product, het budget en het resultaat. Wat ons betreft is dan ook niet zozeer de instelling of organisatie waaraan de subsidie wordt toegekend relevant, maar het doel waarvoor. In het jaarverslag legt het College daarover verantwoording af. We nodigen de raad uit om het gesprek met het college te blijven

voeren langs de lijnen van de programmabegroting en niet langs de lijnen van de gesubsidieerde of gecontracteerde instelling.

Voorzitter, in hun algemene beschouwingen worden door de verschillende partijen concrete opmerkingen gemaakt. Graag ga ik daar nog even op in. Op de moties en amendementen reageert het college aanvullend nog schriftelijk met een pre-advies.

- Een aantal partijen staat stil bij de (toekomstige) investeringen in het VO. Zoals reeds eerder betoogd is kwalitatief goed onderwijs met een groot bereik van essentieel belang voor de stad. Adequate huisvesting is daarbij een randvoorwaarde, zeker gezien de veranderingen waar ook in het onderwijs sprake van is. Voor het college is het te vroeg om nu al een conclusie te trekken over de urgentie van de investering. Op basis van het door de SVOL in te dienen plannen zal het college – binnen de kaders van de wettelijke verplichtingen – u een oordeel over het plan en een eventueel voorstel voorleggen.
- Een aantal partijen staat stil bij de woonvisie die momenteel in voorbereiding is. Ook hier gaat het om een evenwicht. We hanteren het uitgangspunt dat een stad betaalbaar onderdak moet kunnen bieden aan een diversiteit van inwoners. De balans bewaren tussen sociaal en markt en huur en koop is daarbij een gevoelige opgave. De toenemende vraag naar betaalbare (sociale) huurwoningen staat tegenover de financiële problematiek waar bezitters van een koopwoning zich voor geplaatst zien. Tegelijkertijd neemt de druk op de sociale huurmarkt toe door instroom van buitenaf en door de verschuivende financiële positie van woningbouwcorporaties. Op deze vraagstukken moet de woonvisie, voorafgegaan door de door de raad gevraagde analyse van de woningmarkt een antwoord geven. In de tweede helft van dit jaar gaat het college daar graag met u over in gesprek.
- Een aantal partijen memoreert het stadshart. Het vernieuwde stadhuisplein laat zien hoe je samen met inwoners een geslaagde verbeterslag kunt maken. We verwachten veel van de geïntensiveerde samenwerking met eigenaren, winkeliers en inwoners van ons stadshart. En natuurlijk zullen we kansen, bijvoorbeeld als die zich voordoen in relatie tot onderwijshuisvesting graag benutten. Tegelijkertijd, ondanks de gevoelde urgentie, moeten we ontwikkelingen ook de tijd geven om zich te kunnen ontwikkelen.

Voorzitter, tenslotte: Lelystad is een fantastische stad om te wonen, te recreëren, te werken en te ondernemen. Daarom gelooft het college in de kracht van de stad. Samen met onze inwoners en werkend aan verandering. Samen zijn we een lerende stad. Een stad die onderneemt en voortdurend voortbouwt op haar vermogen om een toekomst te creëren. Zo transformeert Lelystad. Samen.